

FIRST SEMESTER EXAMINATION: OCTOBER 2023

MARATHI COMPOSITE (2ND OR 3RD LANGUAGE)

TIME: 2 HRS

STD: X TH

MAX. MARKS: 40

विभाग - 1 : गद्य

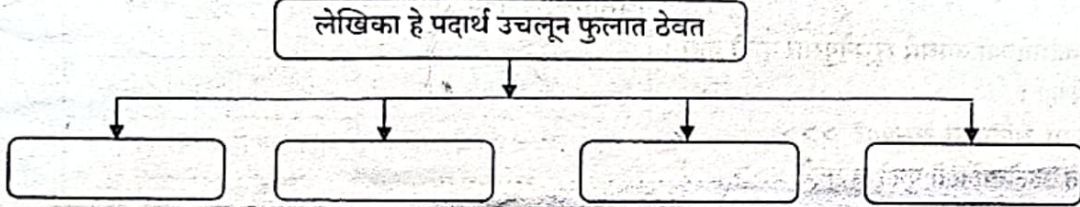
प्रश्न 1(अ). उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

6

(1) आकृती पूर्ण करा :

2

(i)

(ii)

1

शाळेची घंटा झाली, की सर्व मुले-मुली जेवायला बसत. मी त्यांच्या तोंडाकडे बघत बसे. पोटात भूक लागलेली असे. मुले-मुली जेवण करून खेळायला गेल्या, - की मी लाडूचा तुकडा, भुरका, गुळाचा खडा, जिलेबीचा तुकडा मातीतून फुलात उचलून ठेवत असे. सर्वांना वाटायचं, मी चाफ्याची फुलच गोळा करते; पण त्या फुलातला माती लागलेला तो अन्नाचा कण चाफ्याच्या सुगंधाने चवदार व गोड लागायचा. त्यावर घोटभर पाणी पिऊन मी वर्गात बसायची. आमच्या चिखलदऱ्यात भराडी नावाची एक वनस्पती येते. चांगलं तळहाताएवढं मोठं पान असतं. त्याला खाली एक काटा असतो. त्या भराडीचा काटा हे माझं पेन व भराडीचं पान हा माझा कागद असे. म्हशीमागे जात जात अ, आ, इ, ई, उ, ऊ अशी अक्षरे - लिहिणं मी शिकू लागले. असं निसर्गाच्या सोबतीनं लिहिलं, म्हणून शिकलेलं कधीच विसरता नाही आलं.

(2) स्वमत : सिंधुताईना शिकण्याची खूप तळमळ होती, हे तुमच्या शब्दांत पटवून द्या.

3

प्रश्न 1 (आ): उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

6

(1) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

2

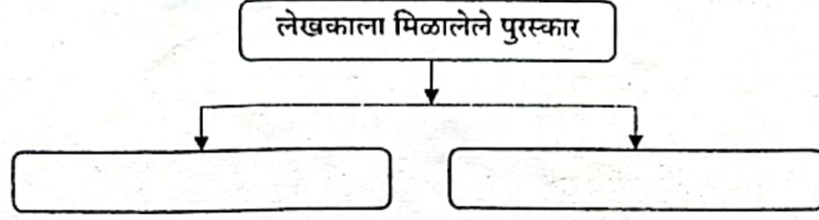
- i. लेखकाच्या कोणत्या ग्रंथाला संतसाहित्यविषयक पुरस्कार मिळाला ?
ii. काचेच्या खिडकीतून कोण लेखकाकडे टक लावून पाहत असे ?

माझ्या ग्रंथाला राज्यपुरस्कार मिळाला, माझ्या व्याख्यानमाला गाजल्या, आदर्श प्राध्यापक म्हणून माझा गौरव झाला, मला डी. लिट. मिळाली, राष्ट्रीय प्राध्यापक म्हणून माझा सन्मान झाला, 'संतसाहित्यचिंतनासारख्या माझ्या पुस्तकाला श्रेष्ठ संतसाहित्यविषयक ग्रंथाचा पुरस्कार मिळाला, मला परदेशाची निमंत्रण आली, की त्या बातम्या सांगणारी जी पत्र नि तारा माझ्या टेबलावर येऊन पडत, ती पाकिटं फोडून या बातम्या मी प्रथम कुणाला सांगत असे ? काचेच्या खिडकीतून माझ्याकडे टक लावून पाहणाऱ्या मकबऱ्याला ! मग मकबऱ्याचे मिनार मिस्कीलपणे हसत-डोलत. त्यांचा घुमट तरारून येई. माझ्या यशानं त्यालाही तेज चढे. त्याच्या स्नेहशील दृष्टीच्या वर्षावात मी अखंड नहाऊन निघत असे. माझ्या आयुष्यात या स्नेहाळ क्षणांना फार फार मोलाचं स्थान आहे.

(2) आकृती पूर्ण करा.

लेखकाबद्दल बातमी ऐकून
मकब-याचे मिनार

(3) आकृती पूर्ण करा.

विभाग-2 : पदय

प्र. 2 (अ) कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

4
2

(1) उत्तरे लिहा :

- (i) नारळाच्या आतमध्ये असणारे >>>
(ii) अभंगात उल्लेखलेली फुले व फळे >>>

(2) दिलेल्या पंक्तीचा सरळ अर्थ लिहा :

केकतीला कांट्याचे वेढे ।
भितरीं निपजती केवडे ।
तैसें साधूचें शब्द गाढे ।
परोपकारालागीं ॥

केकतीला कांट्याचे वेढे ।
भितरीं निपजती केवडे ।
तैसें साधूचें शब्द गाढे ।
परोपकारालागीं ॥
फणस सर्वांग कटवले ।
भितरीं महा गोडीनें कोंदले ॥
तैसें साधुहृदय जालें ।
बोधासंगें परियेसा ॥

नारळ कठीण दिसे बाहेर ।
भितरीं खोबरे अरुवार ।
तैसें साधूचें अंतर ।
बोधें चोसंडले ॥
ऐसा सदगुरूशीं धरा भाव ।
तो कैसा करावा उपाव ॥
शेख महंमद सांगती सेव ।
सभे श्रोत्यांप्रती ॥

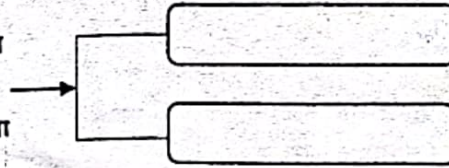
प्र. 2 (आ) कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

4
2

(1) आकृती पूर्ण करा :

(i) सुगरणीच्या खोप्याला

(क) कवयित्रीने दिलेल्या उपमा

(2) दिलेल्या काव्यपंक्तींचा सरळ अर्थ लिहा

अरे खोप्यामधी खोपा
सुगरणीचा चांगला
देखा पिलासाठी तिनं
झोका झाडाले टांगला ।

अरे खोप्यामधी खोपा
सुगरणीचा चांगला
देखा पिलासाठी तिनं
झोका झाडाले टांगला ।
पिलं निजले खोप्यात
जसा झुलता बंगला
तिचा पिलामधी जीव
जीव झाडाले टांगला ।

खोपा इनला इनला
जसा गिलक्याचा कोसा
पाखराची कारागिरी
जरा देख रे मानसा ।
तिची उलूशीच चोच
तेच दात, तेच ओठ
तुले देले रे देवानं
दोन हात दहा बोटं ।

2

विभाग - 3 : भाषाभ्यास

प्रश्न 3. (अ) व्याकरण घटकांवर आधारित कृती :

(1) पुढील वाक्यांचा काळ ओळखून लिहा :

2

(i) अरमानने दुसरे पेन घेऊन काम सुरू केले.

(ii) झाडांवर फुले हसू लागतील.

(2) वाकप्रचार :

2

खालील वाकप्रचार व त्यांचे अर्थ यांच्या योग्य जोड्या जुळवा :

वाकप्रचार	वाकप्रचाराचे अर्थ
(i) गा-हाणी सांगणे	गर्जना करणे
(ii) भांबावून जाणे	तक्रारी करणे
	गोंधळून जाणे

(आ) शब्दसंपत्ती :

(1) समानार्थी शब्द लिहा :

1

(i) रात्र : (ii) निद्रा :

(2) पुढील शब्दातील अक्षरांपासून दोन अर्थपूर्ण शब्द तयार करा :

1

वजनदार

(इ) अचूक शब्द ओळखून लिहा :

1

सौंदर्य/सौंदर्य/सौंदर्य/संवदर्य.

(ई) पुढील विरामचिन्हांची नावे लिहा :

1

विरामचिन्हे	विरामचिन्हांची नावे
(i) ?	
(ii) .	

विभाग - 4: उपयोजित लेखन

4. (अ) पत्रलेखन :

4

खूशखबर ! खूशखबर ! खूशखबर !

नित्यानंद हायस्कूल
सुदर्शन नगर, औरंगाबाद

चला मुंबईला

कालावधी : 25 डिसेंबर ते 30 डिसेंबर

नाव नोंदणी : 1 डिसेंबर ते 5 डिसेंबर

शुल्क : प्रत्येकी ₹ 1000/-

सहल प्रमुख : राजेश पाटील

संपर्क - nityahighschool002@gmail.com

यश / रेश्मा गोरे - मुलगा / मुलगी या नात्याने सहलीला जाण्यासाठी परवानगी मागणारे पत्र वडिलांना लिहा.

किंवा

यश / रेश्मा गोरे - विद्यार्थी या नात्याने सहल प्रमुखांना सहलीसाठी आपले नाव नोंदणी करणेबाबत विनंती करणारे पत्र लिहा.

(आ) खालीलपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा :

4

(1) खालील उतारा वाचून त्यावर चार प्रश्न असे तयार करा की ज्यांची उत्तरे प्रत्येकी एका वाक्यात येतील :

निसर्गातील प्रत्येक दृश्य माणसाच्या मनाला आनंदित करणारे आहे. सूर्यास्ताच्या वेळी आकाशात अचर्जनिय गोभा दिसते. सूर्यविंब लालभडक झालेले असते आणि मेघांच्या पटलावर संध्यारागाच्या अनंत छटा पसरलेल्या असतात किलबिलाट करित घरट्याकडे पक्षी परतत असतात. सकाळी भिन्न भिन्न मार्गांनी उडालेले हे पक्षी संध्याकाळी मात्र गटागटाने घरट्याकडे येतात. रानावनात चरावयास गेलेली गुरेढोरे सुद्धा आतुरतेने घराकडे येत असतात: त्यांच्या गळ्यातील घंटानाद कानाला तृप्त करतो. त्याचवेळी त्यांच्या पावलांनी उडालेली धूळ वातावरणातील लाल रंगात मिसळते आणि वातावरणाला पवित्र करते. मंदमंद वाऱ्याच्या झुळका झाडे-वेळींना हिंदळवतात. हळूहळू काळोखाची मखमल धरती पांघरते आणि सारे विश्व विश्रांतीत रममाण होते.

(2) जाहिरात लेखन:

'गिरीभ्रमण टूर्स' यांचेतर्फे 'राष्ट्रीय उद्यानातील जंगल भ्रमंती' या सहलीसाठी जाहिरात तयार करा.

(3) बातमी :- खालील विषयावर बातमी तयार करा :

'शहरात डॅंग्यूचा वाढता फैलाव, आरोग्य विभागाकडून उपाय योजना.'

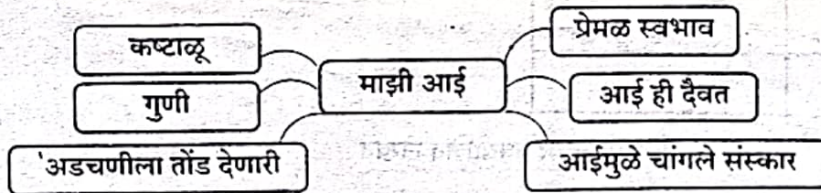
(4) कथालेखन : खालील शब्दांच्या आधारे कथालेखन करा:

वृद्ध शेतकरी आंब्याचे रोप..... नातवाचा प्रश्न..... शेतकऱ्याचे उत्तर नातवास शिकवण —

(इ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंधलेखन करा :

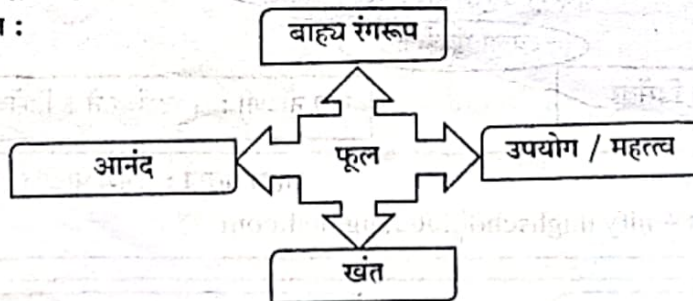
4

(1) वर्णनात्मक:

(2) आत्मकथन :

खालील घटक (फूल) तुमच्याशी बोलत आहे अशी कल्पना करून फुलाचे आत्मकथन लिहा :

>>>> समाप्त <<<<